

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 24 januari 2024
Ons kenmerk 4/5.2/2024000064
Behandeld door thema Bestuur, Public Affairs & Juridische zaken
Onderwerp: Jaarplan 2024 MKB Fonds Drenthe
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij treft u ter informatie het Jaarplan inclusief Begroting 2024 van het MKB Fonds Drenthe aan. De provincie Drenthe is 100% aandeelhouder van het MKB Fonds Drenthe en heeft, inclusief een lening van € 10 miljoen, een bedrag van € 23,1 miljoen ter beschikking gesteld van het fonds met als doel om de Drentse economie en werkgelegenheid te ondersteunen en te versterken.

In het kader van de sturing op verbonden partijen is afgesproken dat uw Staten tijdens de exploitatiefase jaarlijks worden geïnformeerd door middel van een jaarverslag en begroting van verbonden partijen.

De afgelopen jaren heeft het MKB Fonds niet aan de verwachtingen kunnen voldoen en mede om die reden is in 2023 onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de prestaties van het MKB Fonds te verbeteren. Evengoed heeft het fonds sinds de start in 2014 tot met 2023 Q3 ruim € 17 miljoen toegezegd aan meer dan 60 Drentse ondernemingen in uiteenlopende sectoren. Het fonds heeft een diverse portefeuille opgebouwd met daarin enkele koplopers op het gebied van eiwittransitie, groene chemie, social impact en leisure. Over het onderzoek en de aanbevelingen die daaruit volgden bent u op 3 oktober 2023 door middel van onze brief met het kenmerk 40/5.2/2023001302 geïnformeerd.

Het MKB Fonds is een revolverend fonds, dat betekent dat aflossingen steeds opnieuw gebruikt kunnen worden. Doelstelling van het fonds is om op termijn 71% revolverend te zijn. Hiervoor zal de omvang van de portefeuille uit zo'n 25-35 ondernemingen moeten bestaan, met hierin een mix van aandelenbelangen, achtergestelde leningen, perspectiefleningen en garanties. Het fonds heeft voor 2024 als doelstelling de realisatie van zeven nieuwe committeringen met een totaal bedrag van € 1,75 miljoen. Waarbij de impact verder gaat dan

alleen het financiële perspectief. Investerings vanuit het fonds dragen bij aan zowel economische structuurversterking als aan maatschappelijke impact. Hiermee wordt de brede welvaart en levendigheid van Drenthe bevorderd. De doelstellingen lijken realistisch opgenomen te zijn, maar zijn wel lager dan over 2023 toen de doelstelling 15 financieringen voor een totaalbedrag van € 3,7 miljoen was. De doelen zijn lager doordat het fonds verwacht dat de economie in 2024 een pas op de plaats zal maken. Wij onderschrijven de doelen die het fonds voor 2024 heeft gesteld.

Overigens heeft het fonds inmiddels een investment manager kunnen vinden die per 1 maart 2024 gaat beginnen. Dan zijn er weer twee fte aanwezig om de doelstellingen te kunnen realiseren en is volgens het fonds de omvang van de portefeuille en het investeringsteam weer in balans.

Het verwachte nadelige saldo 2024 is lager dan voor 2023 (€ 942.815,- negatief) was begroot en komt uit op een nadeel van € 508.891,--. Het begrote saldo is minder negatief doordat de nieuwe investmanager pas gedurende het eerste kwartaal in dienst komt en vooral doordat het bedrag wegens voorziene afboekingen op ingelegde gelden lager is dan over 2023 werd ingeschat.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlage Jaarplan 2024 MKB fonds Drenthe

MKB FONDS DRENTHE

Drenthe

Koersen naar duurzame economische groei

Jaarplan 2024

INLEIDING

Het MKB Fonds Drenthe is een revolverend fonds dat in 2014 is opgericht door de provincie Drenthe met als doel de Drentse economie en werkgelegenheid te ondersteunen en te versterken. Er is € 23,1 miljoen ter beschikking gesteld aan het Fonds om die doelstelling te bereiken. Het fonds richt zich op het verstrekken van risicodragend kapitaal aan Drentse MKB-bedrijven in de vorm van aandelenkapitaal, (achtergestelde) leningen en/of een combinatie van beiden. Ook het verstrekken van garanties behoort tot de mogelijkheden.

Sinds de start van het fonds is tot en met 2023 Q3 **ruim € 17 miljoen** aan Drentse ondernemingen toegezegd. Het fonds heeft haar bestaansrecht bewezen met investeringen in **meer dan 60 ondernemingen** in uiteenlopende sectoren. Het fonds heeft een diverse portefeuille opgebouwd met daarin enkele koplopers op het gebied van eiwit-transitie, groene chemie, social impact en leisure.

TERUGBLIK

2023 1/2

2023 was in meerdere opzichten wederom, en aantoonbaar nog steeds door beïnvloeding van de coronapandemie¹, een **onrustig jaar voor (veel) ondernemers**. Hieraan lagen dit jaar met name de hoge inflatie (grondstofprijzen en energie), een stijgende rente en de start van de terugbetalingen van de coronasteunmaatregelen ten grondslag.

Drentse ondernemers hebben ondanks het ogenschijnlijk (landelijke) terug veren van de economie op investeringsvlak, nog steeds een **afwachtende houding**. Zowel het aantal (kleinere) MKB-bedrijven als het aantal snelgroeiende bedrijven² in Drenthe neemt, voor het derde jaar op rij, af. Ondernemingen die wel wisten te ontwikkelen realiseerden behoudende **groei vanuit bestaande productiecapaciteit**. Vorenstaande zienswijze wordt niet alleen door de banken en adviseurs bevestigd, maar volgt ook uit de quickscan die E&E Advies in opdracht van de provincie Drenthe heeft uitgevoerd¹.

Het **aantal concrete leads trok aan** gedurende het jaar. Tot en met september 2023 waren dat zo'n 140 contactmomenten via direct contact, of via de financieringscheck/website. Hiervan zijn 11 actief in onderzoek, waarvan we verwachten gedurende het jaar nog een aantal positief af te kunnen ronden. Een voorzichtige positieve ontwikkeling, na een drietal jaren waarin de realisaties achterbleven op onze eigen ambities. De kwantiteit van nieuwe financieringsaanvragen groeide naar een redelijk niveau, maar we zien nog veel kwaliteitsverschillen. Tevens zien we een **verschuiving in levensfasen**: er zijn meer aanvragen van start-ups in behandeling. De ervaring leert dat dit type aanvragen vaak een lange doorlooptijd kennen, omdat er meer begeleiding nodig is voordat zij investor ready zijn. Voor dergelijke ondersteuning, maar ook voor kwaliteitsverbeteringen in financieringsaanvragen en businessplannen, verwijzen wij als investeringsfonds, ondernemingen graag door binnen ons ruime netwerk.

¹ "MKB Fonds Drenthe; Quickscan naar de kansen voor het verbeteren van de prestaties" (E&E Advies, september 2023)

² Definitie CBS: "Een bedrijf waarbij het aantal werknemers gemiddeld 10% per jaar groeit, gemeten over een periode van 3 jaar"

TERUGBLIK

2023 2/2

In de portefeuille zien we **twee gezichten**. Enerzijds de ondernemingen die, mede door het actieve beheer vanuit het MKBFD, de weg omhoog weer hebben gevonden. Dit resulteert in een hoog betalingspercentage rente en aflossingen, vervroegde (volledige) aflossingen en een materiële verlaging van het voorzieningenniveau. Hierdoor zal 2023 naar waarschijnlijkheid eindigen in een **winstjaar**. Anderzijds is zichtbaar dat bij een aantal bedrijven liquiditeitskrapte is. Het beheer vraagt hier meer tijd door eerder genoemde uitdagingen. Dit heeft ook geleid tot een aantal omzettingen (**conversies**) van leningen naar aandelenkapitaal³. De portefeuille laat een daling in aantal bedrijven zien. Dat betekent dat in 2023 de uitstroom door aflossingen groter was dan de instroom. Nieuwe financieringen zijn deels bij de bestaande portefeuillebedrijven uitgezet.

Om MKB-bedrijven beter te kunnen ondersteunen, is **de garantieregeling**, in samenwerking met Liberty Mutual, ontwikkeld. Hierdoor kunnen ondernemingen wel verplichtingen aangaan voor bijvoorbeeld export of levering, zonder dat dit beslag legt op hun eigen liquiditeit. In 2023 zijn we gestart om te onderzoeken of dit nog kan worden uitgebreid met staatsgarantie.

Medio 2023 is de **marketingcampagne afgeschaald**, aangezien er sinds de zomer nog maar één investment manager is. De **vacature** voor vervanging is in september 2023 weer uitgezet. Naar verwachting zal in Q1 2024 de vacante positie weer kunnen worden ingevuld. Zodra het team weer op gewenste sterkte is⁴, zal de marketing ook weer actiever worden ingezet.

³ Zie "Producten" voor een toelichting op de voor- en nadelen

⁴ Zie "Formatie en Organisatie" voor een nadere toelichting op ideale teamomvang t.o.v. portefeuillegrootte

MARKT 1/3

Macro-economisch:

Na een sterk herstel uit de coronacrisis maakte de economie in 2023 pas op de plaats, en dit zal zich naar verwachting in 2024 voortzetten. De hogere inflatie zal invloed hebben op het consumentenvertrouwen, waardoor de binnenlandse bestedingskracht van consumenten beperkt zal blijven. Maar ook de buitenlandse vraag naar Nederlandse export zal onder druk staan. Om de invloed te beperken zijn de rentetarieven door de banken verhoogd⁵. Wij verwachten dat in 2024 de rentes gestabiliseerd maar hoog blijven, waardoor de **groei van de economie nagenoeg nihil** zal zijn. Door terugbetaling van de Covid-steun zal naar onze verwachting in 2024 het **aantal faillissementen en stoppers toenemen**.

Investerings in duurzaamheid, het hebben van voldoende liquiditeiten en flexibiliteit in producten en/of markten, zal doorslaggevend zijn voor de overwinnaars. Daar komt de **krappe arbeidsmarkt** bij waar ondernemers dagelijks mee te maken hebben, met daarbij wel de fors gestegen loonkosten. Het zijn al met al grote opgaves waar de ondernemers de komende jaren voor staan.

⁵ Bron: [Nederlandse economie in zicht - met goede uitgangspositie de groeivertraging in - ABN AMRO Bank](#)

MARKT 2/3

*Regionaal*⁶:

Het MKB-landschap zal de komende jaren drastisch veranderen. Ook de rol van Drenthe als regio zal daarin wijzigen naar "**een levendige provincie**". Daarbij horen vitale dorpen en steden, die een regionale functie kunnen vervullen. De invulling van het MKB, de motor van de Drentse economie, zal daar meer en meer op gaan aansluiten. Kernbegrippen die hier bijhoren zijn: innovatie, digitalisering, gezondheid, verduurzaming en vergroening.

Door de **innovatiekracht** te vergroten en het buiten de regio leveren van producten en diensten, wordt schaalverkleining van de regionale economie tegengegaan en de concurrentiekracht en het verdienvermogen verhoogd. Drenthe heeft meer zichtbare innovatiekoplopers nodig. Bijvoorbeeld op het gebied van vergroening in de chemie liggen hier kansen. Het MKBFD draagt bij aan het innovatieve vermogen van de provincie. De investeringen in Senbis Polymer Innovations, Watter, Dacom en Wadudu zijn hier enkele voorbeelden van.

Digitalisering voor product- en procesinnovaties draagt bij aan hogere productiviteit van ondernemingen en ecosystemen en daarmee aan een duurzamere toekomst. Digitalisering betekent verhoging van de arbeidsproductiviteit, verbinding van talent aan de regio (houden en halen) en meer werk met minder mensen, snel en flexibel.

Ook de Drentse ondernemer staat voor grote uitdagingen en zal op korte termijn gedwongen worden om keuzes te maken. Dit betekent: **veranderen/innoveren of afhaken**. Verduurzaming en vergroening in brede zin - van het midden- en kleinbedrijf, industrie tot landbouw - is een economische kans voor Drentse ondernemers.

⁶ Bron: Coalitie akkoord 2023-2027 "Samen bouwen we Drenthe"

MARKT 3/3

De afgelopen jaren hebben veel ondernemers op hun eigen middelen en de overheidssteun, de bedrijfsactiviteiten (al dan niet in afgeschaalde vorm) voortgezet. In een enkel geval wendde men zich tot de veilige vertrouwenskring, zoals de huisbank, of binnen bekende relaties ("family, friends and fools"). Voor MKB-ondernemers wordt de **toegang tot financieringen steeds lastiger**. Deze groep financiers maakt meer terugtrekkende bewegingen, in een zoektocht naar "veiliger havens" en meer zekerheden.

Juist het MKB Fonds Drenthe is ervoor, om in de kern gezonde bedrijven verder te helpen en start-ups met kansrijke innovatieve ideeën een plek in de markt te laten nemen. Dat deze basisbehoefte er vanuit het MKB is, blijkt ook uit het *Kapitaalmarktonderzoek van Rebel Group en KplusV uit 2022*.

⁶ Bron: Coalitie akkoord 2023-2027 "Samen bouwen we Drenthe"

MARKTPOSITIE

Groen, slim en met impact

"Groen door het stimuleren van duurzame en circulaire oplossingen. Slim door het bevorderen van kennis, innovatie en digitalisering. Met impact; daar waar we als provincie het verschil maken, met zoveel mogelijk resultaat voor welvaart en welzijn."

De economie van nu is anders dan ten tijde van de start van het fonds. Maar, voor de Drentse ondernemingen liggen er nog steeds veel kansen maar ook uitdagingen. Het MKBFD kan daarin een belangrijke bijdrage leveren, omdat de mogelijkheden voor het financieren van werkkapitaal bij reguliere financiers verder beperkt worden. De rol van MKBFD zal daarbij **in aanvulling op de markt** zijn. Partijen als banken zijn in de regel goedkopere financiers, maar vullen financieringsvragen niet volledig in. Het MKBFD vertolkt dan een belangrijke rol om ervoor te zorgen dat de financieringsbehoefte voor ondernemingen wél volledig wordt ingevuld (**co-financier**).

Het MKBFD draagt bij aan de belangrijke maatschappelijke transitie: **groen, slim en met impact**⁷. Het fonds zet in op een aantrekkelijk starters- en ondernemersklimaat middels het bieden van financieringsmogelijkheden (risicofinanciering⁸). Het biedt daarmee Drentse ondernemers aan kansen te benutten die anders niet te realiseren zijn, waardoor het Drentse MKB wordt versterkt. Hiermee:

- bouwt MKBFD mee aan een duurzame toekomst voor de regio;
- vergroot MKBFD de innovatie- en concurrentiekracht van het MKB;
- draagt MKBFD bij aan hogere productiviteit; en
- helpt MKBFD bij een gezond leef- en werknemersklimaat.

Het MKBFD onderscheidt zich door (binnen haar doelstellingen) snel te kunnen inspelen op marktbehoeftes. De ontwikkeling van de Perspectieflening en de Garantieregeling tonen dit aan. Daarnaast draagt het Fonds **niet alleen financiële middelen** bij, maar ook kennis en netwerk. Daarmee zijn wij tevens een sparringpartner. Daarbij nemen wij niet de rol van de ondernemer over en ook niet de functie van accountants en adviseurs.

De lijnen met onze publieke partners, zoals provincie, gemeenten, IBDO, de Financieringstafel en Energiefonds Drenthe, zijn goed en zullen we ook in 2024 actief houden. **Samen bouwen** we de Drentse ondernemingen verder.

⁷ Bron: Coalitie akkoord 2023-2027 "Samen bouwen we Drenthe"

⁸ Zie voor nadere toelichting "Product"

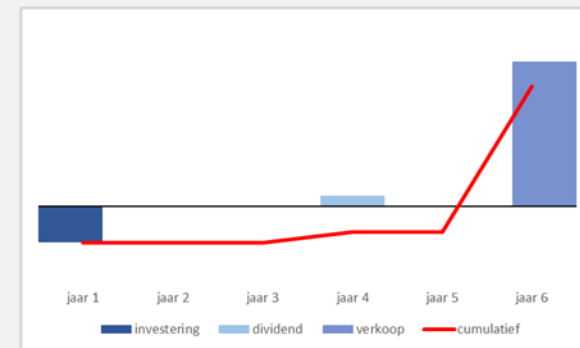
Product 1/3

De reeds bestaande producten vanuit MKBFD sluiten aan op de strategie en de doelgroep:

- **Aandelenkapitaal:**
  - Altijd gelijktijdig met een co-financier op gelijke waardering. Zicht op exit-strategie met horizon van 5-7 jaar.
  - Financieel rendementsperspectief op langere termijn groter dan bij leningen.
  - Geen tussentijdse opbrengsten zoals rente. Opbrengsten uitsluitend afhankelijk van dividenden en verkoop aandelenbelang (zie voorbeeld hieronder).
  - Altijd minderheidsaandeelhouder.
  - Risico hoger.
  - Rol van aandeelhouder betekent, als mede-eigenaar van een bedrijf, intensiever beheer.

Ter illustratie:

In de grafiek hiernaast is een indicatief/vereenvoudigd voorbeeld weergegeven van het verloop van de kasstromen (€) ingeval van aandelenkapitaal. In jaar 1 wordt de investering gedaan (uitgave). In jaar 4 wordt een opbrengst uit dividenden ontvangen (inkomsten). In jaar 6 vindt de exit middels verkoop van het gehouden aandelenbelang plaats (inkomsten). Cumulatief gezien, is de investering op moment exit pas weer terugontvangen.

Product 2/3

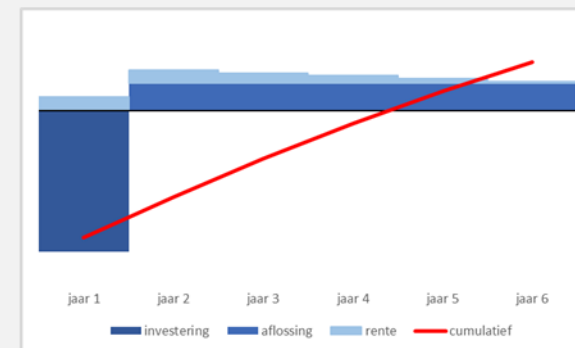
(Achtergestelde) leningen:

- Als aanvulling op aandelenkapitaal, als alternatief voor aandelenkapitaal (indien niet aan voorwaarden kan worden voldaan, bijv. gelijktijdig co-financier of exit-scenario).
- Periodieke ontvangsten rente- en aflossing.
- Financieel rendement in beginsel gemaximaliseerd op rentepercentage.
- Extra opbrengstpotentieel door (indien opportuun) toevoegen aan leningsovereenkomsten van:
  - Conversierechten, waarbij (een deel van) de openstaande hoofdsom kan worden omgezet in aandelenkapitaal,
  - Equity-kickers, een nabetaling indien de onderneming geheel of gedeeltelijk wordt verkocht en/of,
  - Call-opties, het recht om ook aandelen te kunnen verwerven ingeval een derde toetreedt.
- Eventueel in combinatie met te stellen zekerheden (Perspectieflening),
- Investment managers betrokken in beheer,

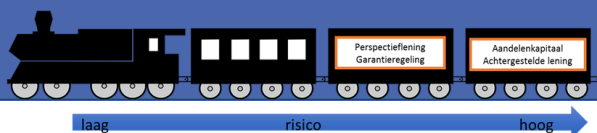
Ter illustratie:

In de grafiek hiernaast is een indicatief/vereenvoudigd voorbeeld weergegeven van het verloop van de kasstromen (€) ingeval van (achtergestelde) leningen. In jaar 1 wordt de lening verstrekt (uitgave). In jaar 2 tot en met 6 worden de evenredige aflossingstermijnen ontvangen (inkomsten). Vanaf moment lening verstrekking is rente over de openstaande hoofdsom verschuldigd. Door de aflossingen nemen deze jaarlijkse opbrengsten af.

Cumulatief gezien, is de investering, in dit voorbeeld, begin jaar 5 terugontvangen.

Product 3/3

Converteerbare leningen: lening die omgezet kan worden naar aandelen. Voor starters/vroege fase die niet veel aflossingscapaciteit hebben een interessante financieringsoptie:

- Geen tussentijdse ontvangsten aflossing.
- Conversie per casus afhankelijk van diverse factoren, zoals vervolgfiancieringsronde of milestones, et cetera.
- Rente: bijschrijven op hoofdsom of (gedeeltelijke) betaling.
- Beheer: actievere monitoring in verband met afweging conversierecht.

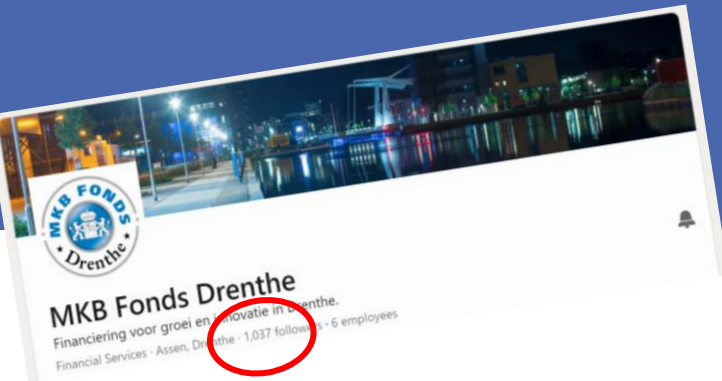
Garanties (in samenwerking met Liberty Mutual):

- Verhoging faciliteit met extra staatsgarantie wordt nader uitgewerkt.
- Opbrengsten bestaan uit rentevergoeding.
- Lichte vorm van beheer.

Indien vanuit trends en marktontwikkelingen behoefte is aan uitwerking van een alternatief product, zal MKBFD dat proactief en in samenspraak met IC, RvC en aandeelhouder doen.

De portefeuille moet een **evenwichtige balans** tussen aandelenkapitaal en achtergestelde / converteerbare leningen hebben, voor een gezonde verhouding tussen kosten en opbrengsten, waarbij de doelstellingen van MKBFD gerealiseerd kunnen worden.

MARKETING 2024 1/2

Marketingstrategie

Onze **belangrijkste ambassadeurs zijn de bedrijven** die we nu en in het verleden van financiering hebben kunnen voorzien. Juist die ervaringsverhalen kunnen anderen overtuigen om toch de stap naar het Fonds te nemen. In 2024 zullen we weer een bijeenkomst voor onze portefeuillebedrijven organiseren, zodat ondernemers elkaar kunnen ontmoeten en kennis kunnen delen. De verbinding binnen het Drents MKB wordt daarmee versterkt. Via de social media kanalen blijken onze items met ervaringen van portefeuillebedrijven ook het meest gelezen. Dus daar zullen we in 2024 weer veel aandacht aan besteden.

De **social media marketingcampagne**, met name LinkedIn, zorgde in 2023 voor een toenemend aantal leads. Inmiddels is het aantal volgers op LinkedIn boven de 1.000! Dit succesvolle instrument houden we in 2024 in stand om het Drentse MKB te blijven informeren over de mogelijkheden bij het MKBFD, interessante evenementen en netwerken voor ondernemers en overige informatie zoals whitepapers of "Help, ik ben een investeerder nodig". Periodiek monitoren we de voortgang en vindt afstemming plaats met onze social media partner. Op basis daarvan kan snel bijsturing plaatsvinden in de marketingaccenten.

Mede door de separate campagne, gericht op **accountants en adviseurs**, werd de kwaliteit van deze leads beter. Een goed voorbereide en volledige aanvraag, kan sneller worden beoordeeld en dus sneller tot definitieve financiering leiden. Dit zorgt ook voor een efficiëntere (tijds-)inzet van investment managers (win-win).

MARKETING

2024 2/2

Om verbinding te hebben met de programma's van de provincie en andere ondernemers, zijn flexibele werkplekken gerealiseerd op een aantal locaties in Drenthe, te weten Tech-Hub Assen en Growing Workplace Emmen (beide in aansluiting op IBDO). De belangrijkste locatie is echter de **IT-Hub te Hoogeveen**, waarmee we in 2023 een partnerschap zijn aangegaan, om snelle verbindingen te leggen. De IT Hub is een community waar kennis, innovatie en (nieuwe) digitale technologieën samenkomen; dit sluit goed aan op (een deel van) de doelgroep van MKBFD.

Er is samenwerking met het programma [ikbendrentsondernemer.nl](https://www.ikbendrentsondernemer.nl). Voorbeeld hiervan is de actieve deelname aan de Financieringstafel Drenthe. Dat zijn overlegorganen waar diverse financiers vanuit verschillende invalshoeken gezamenlijk casussen bekijken en verder helpen. We blijven actief betrokken bij de genoemde activiteiten en samenwerkingen.

De actieve rol van het MKBFD bij het **Market Readiness Program**⁹ van de NOM, heeft de afgelopen jaren tot meerdere concrete leads en commitments geleid. De aansluiting bij dit programma blijven we voor Drentse ondernemingen handhaven.

Tot slot zullen we bij de relevante netwerkbijeenkomsten van en voor het Drentse MKB aanwezig zijn.

⁹ www.nom.nl/diensten/innoveren/market-readiness/

DOELSTELLINGEN

2024 1/4

Commitments 2024

Het doel van het fonds is om op termijn revolverend te zijn¹⁰. Hiervoor zal de omvang van de portefeuille uit zo'n 25-35 ondernemingen moeten bestaan, met hierin een mix van aandelenbelangen, achtergestelde leningen, perspectiefleningen en garanties. De weg om tot de gewenste portefeuille-omvang te komen is in 2024 hanteerbaar binnen een formatie van 2,0 fte. We verwachten dat een aantal ondernemingen door aflossing van de financiering uit portefeuille zullen stromen. We zullen ons inzetten om de instroom verder in te halen. Hierbij hanteren we het volgende uitgangspunten:

- Gemiddelde instroom per investment manager per jaar: 5¹¹
- Invulling vacature Q1 2024 + inwerktijd (minimaal een kwartaal) is instroompercentage van 50%

De **doelstellingen voor 2024** stellen we daarom op: **7** nieuwe committeringen.

¹⁰ Op basis van afspraken tussen de aandeelhouder en de Drentse Holding geldt een lange termijn revolverendheidsdoelstelling van 71%

¹¹ Is conform jaardoelstellingen voorgaande jaren

DOELSTELLINGEN

2024 2/4

Maatschappelijk rendement 2024

Economische impact gaat verder dan alleen financieel perspectief. Investeringen vanuit MKBFD dragen bij aan zowel economische structuurversterking als maatschappelijke impact. Hiermee wordt de brede welvaart en levendigheid van Drenthe bevorderd.

Bedrijven, die in aanmerking komen voor financiering moeten, naast zicht op financieel rendement, een **maatschappelijk belang (impact)** dienen voor de provincie Drenthe. Wij zien het als onze taak om samen met bedrijven in Drenthe een bijdrage te leveren aan de grote transities die nodig zijn om aan oplossingen te werken voor de maatschappelijke vraagstukken.

Binnen de portefeuille van MKB Fonds Drenthe richten veel ondernemingen zich, naast directe werkgelegenheid, al op die bredere maatschappelijke uitdagingen. Te denken valt o.a. aan verduurzaming, vergroening, het ondersteunen van mensen bij een terugkeer op de arbeidsmarkt, gezondheidszorg, leefbaarheid, voedseltransitie, et cetera.

Hoewel de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)¹² niet van toepassing is op de doelgroep van MKBFD en het MKBFD zelf, verwachten we wel dat dit steeds meer invloed gaat hebben op het MKB. Vanaf 2024 zullen we de duurzaamheidsonderdelen (op basis van SDG en ESG – zie volgende pagina) veel nadrukkelijker in ons werkproces integreren. Het wordt een onderdeel van onze investeringsvoorstellen, maar ook van onze jaarlijkse voortgangsmonitoring. Meer monitoring zal echter meer vastlegging van IM's vragen en betekent een grotere informatieverplichting voor ondernemingen.

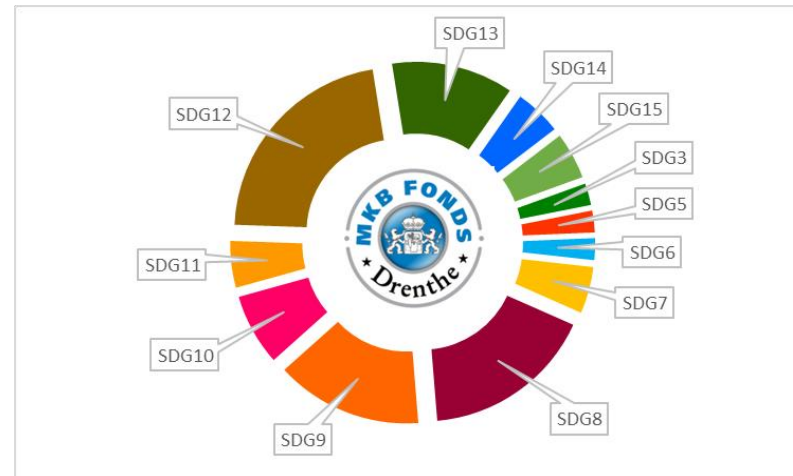
¹² De Verordening van de Europese Unie met betrekking tot informatieverstrekking over duurzaamheid in de financiële sector. Deze is sinds 2021 van toepassing. Zie voor meer info bijvoorbeeld: www.rabobank.nl/bedrijven/valuta-en-renterisicos/sfdr

DOELSTELLINGEN 2024 3/4

Er wordt door ons en bedrijven, al dan niet door wettelijke verplichtingen, steeds meer verwezen naar de **sustainable development goals** (SDG). Door te richten op specifieke SDG's waarmee de organisatie het meeste impact maakt, wordt bijgedragen aan het oplossen van wereldwijde problemen rondom armoede, gezondheid, ongelijkheid, klimaatverandering, vrede en gerechtigheid. Het verbinden van SDG's aan de strategie van een organisatie verkleint risico's, verlaagt kosten, vergroot het vertrouwen in de organisatie en leidt daardoor mogelijk tot meer groei. In onze financieringsovereenkomsten wordt reeds de **inspanningsverplichting** van het bedrijf opgenomen om de SDG-doelstellingen toe te passen in de bedrijfsvoering. In 2022 zijn we al gestart om de SDG-elementen te benoemen in onze financieringsvoorstellen. Er zijn geen specifieke doelstellingen gekoppeld aan het aantal financieringen per specifieke SDG-categorie. De bijdrage aan één van de genoemde factoren is leidend. De verdeling van de SDG's binnen de huidige portefeuille is hiernaast weergegeven.

Impact is ook te meten via diversiteit en inclusie, biodiversiteit, grondstofverbruik of andere klimaatbestendige onderdelen. Dit komt samen in ESG (Environmental, Social en Governance), drie centrale factoren in het meten van de duurzaamheid van investeringen. Waar SDG's de doelen zijn waaraan wordt gewerkt wordt, is ESG een manier om een aantal van deze doelen te behalen. ESG-criteria zijn vooral bedoeld voor bedrijven en het verduurzamen daarvan.

DOELSTELLINGEN 2024 4/4

De doelstellingen 2024 voor de portefeuille zien er als volgt uit:

Jaarlijkse doelstellingen (bedragen x € 1.000)						
	Aantal committeringen 1)	Gem. bedrag per commitment	Bedrag committeringen	Hefboom cofinanciering	FTE	Revolverend- heid
BUDGET						
Aandelenkapitaal 2)	1	250	250		8	
(AG)Lening	2	225	450		10	
Perspectieflening	2	350	700		10	
Garantie	2	175	350		14	
Cumulatief	7	250	1.750	3	42	71%

1) committeringen kunnen zowel nieuwe ondernemingen zijn als bestaande portefeuillebedrijven met een nieuwe financieringsvraag

2) de conversie van reeds verstrekte leningen naar aandelenkapitaal is hier niet in opgenomen

FORMATIE ORGANISATIE

1/3

Voor 2024 wordt **geen wijziging in de omvang formatie** voorzien (zie ook volgende pagina). Dat betekent dat het operationele team zal blijven bestaan uit 2,0 FTE investment management. Emmy Saimi-Roozeboom blijft aan het fonds verbonden. Op moment van schrijven van dit jaarplan is er een vacature voor 1,0 fte investment management. De verwachting is dat in Q1 2024 het team op sterkte is.

Het investeringsteam is het gezicht van het Fonds naar buiten, waarmee de bekendheid binnen de provincie fors wordt vergroot.

Investment managers vervullen zowel acquisitieve als portefeuillebeheer taken. De omvang van het team is te beperkt om in die rollen een scheiding aan te brengen. De aantoonbare toegevoegde waarde van actief beheer leidt tot duurzame versterking, dus blijven we ook handhaven.

De groeiende hoeveelheid aandelenbelangen in portefeuille zorgt voor hoger rendementsperspectief voor het Fonds, maar de rol als aandeelhouder brengt verantwoordelijkheden en vraagt meer tijd. MKBFD zal de organisatorische flexibiliteit borgen om actief op ontwikkelingen en groei in de markt te kunnen inspelen.

FORMATIE ORGANISATIE

2/3

Gezonde balans tussen omvang investeringsportefeuille en de organisatieomvang:

Omslagpunt gemiddelde beheerportefeuille per investment manager op basis van ervaringsgetallen ROM's:

Gemiddelde capaciteit beheerportefeuille per investment manager

Product	Aantallen		
	Aandelenbelangen	0-2	3-5
(Achtergestelde) Leningen	10	5-7	0-2
Totaal	10-12	8-10	6-8

Per ultimo 2023 Q3 bestaat de portefeuille uit 19 ondernemingen, waarvan bij 4 een aandelenbelang voor het MKBFD is. Dat betekent dat met de invulling van de vacature (verwachting Q1 2024) de omvang van het investeringsteam in lijn ligt met de portefeuille-omvang. Met het aantal exits en het aantal nieuwe investeringen dat wordt verwacht voor einde 2024, is daarmee ook de bezetting in balans. Echter, vervolfinancieringen in bestaande portefeuillebedrijven staan niet in de tabel opgenomen. Daarnaast is er een sterke volatiliteit op grond van timing, economische ontwikkelingen en dergelijke.

Om fluctuaties in piekbelasting op te vangen, kan er gebruik gemaakt worden van extra capaciteit vanuit "investment managers in opleiding" van het team Regionale Fondsen van NV NOM.

FORMATIE ORGANISATIE

3/3

De directietaken worden uitgevoerd door Rob Drees (0,14 FTE). Voor de secretariële en juridische ondersteuning, marketing, de administratie en controlling taken, worden diverse personen van de afdeling Finance & Operations van NV NOM ingezet (gezaamenlijk 0,4 FTE).

Alle bovenstaande personen hebben een dienstverband bij NV NOM. De kosten voor de uitvoering worden gebaseerd op uur x tarief. Het tarief bevat naast de directe personeelskosten, een opslag voor overhead waaronder gebruik van IT-omgeving, relevante software licenties en dergelijke. Jaarlijks wordt een nacalculatie uitgevoerd op de begrote uren versus de gerealiseerde uren. Bij materiële afwijking volgt een correctie op de beheerfee.

GOVERNANCE

1/2

Naast de operationele inrichting via fondsbeheerder NOM, is er een onafhankelijk toezichthoudend orgaan ingesteld (de Raad van Commissarissen) en een adviesorgaan bestaande uit onafhankelijke marktinvesteerders (de Investeringscommissie).

Zie ook: <https://www.mkbfondsdrenthe.nl/artikelen/enthousiaste-rvc-stimuleert-het-mkb-in-drenthe/>

Raad van Commissarissen:

- mevr. Roelie Lubbers-Hilbrands (voorzitter, 2e termijn t/m 31 augustus 2027)
- mevr. Haskia Kramer (2^e termijn t/m 30 november 2027) en
- dhr. Henk ten Hulscher (1^e termijn t/m 31 oktober 2026).

Aan de RvC is een jaarlijkse vergoeding vastgesteld van € 8.000 voor de voorzitter en € 7.000 voor de overige leden. Op deze vergoeding is geen BTW van toepassing.

GOVERNANCE

2/2

Investeringscommissie

De investeringscommissie bestaat uit:

- mevr. Henriëtte Herbschleb
- dhr. Bjørn Cramer
- mevr. Cathalijne Elings

De benoemingsperiode van mevrouw Elings eindigt op 31 december 2023. Die positie is op moment van dit schrijven nog vacant. Bij vervanging wordt nadrukkelijk gekeken naar de complementariteit en diversiteit binnen de commissie.

De IC geeft de directie advies ten aanzien van investeringsvoorstellen en exitvoorstellen. De IC handelt hierbij op basis van het Investeringsreglement. De leden krijgen een vergoeding van € 750 per vergadering (geen BTW van toepassing), met een maximum van 10 vergaderingen per jaar.

BEGROTING EN BUDGET

1/2

Resultaat

	2023 LE	2024 BEGR.
Rente leningen u/g	310.502	264.655
Dividend	-	-
Resultaat verkoop participaties	225.000	-
Provisies	-	-
Portefeuilleresultaat	535.502	264.655
Kosten	680.702	623.546
Portefuilleresultaat na kosten	-145.200	-358.891
<i>Mutatie voorziening</i>	<i>-425.727</i>	<i>150.000</i>
<i>Netto resultaat</i>	<i>280.527</i>	<i>-508.891</i>

Boekwaarde portefeuille

	2023 LE	2024 BEGR.
Stand per 1 januari	2.858.379	2.875.372
Bij:		
Investerings:		
- leningen	750.000	1.875.000
- aand.kap.	200.000	250.000
Investerings	950.000	2.125.000
Rentebijschrijvingen	310.502	264.655
	1.260.502	2.389.655
Af:		
Desinvesteringen	-	-
Aflossingen	1.413.874	444.000
Ontvangen rentetermijnen	255.361	240.377
Voorzieningen	-425.727	150.000
	1.243.508	834.377
Stand per 31 december	2.875.372	4.430.650

- Investerings 2024 betreffen stortingen van tranches uit voorgaande periodes, en uitkeringen van gehele of gedeeltelijke nieuwe commitments 2024 (zie pag. 17)
- Portefeuillewaarde groeit naar € 4,4 miljoen. Betekent ultimo 2024 opvragen lening-tranche bij aandeelhouder.
- Geen verkoop aandelen verwacht in 2024.
- Door meer focus aan te brengen op verwerven van aandelenkapitaal is een logisch gevolg (zie pag. 9 en 10) dat portefeuille uit minder leningen zal bestaan en dat renteopbrengsten dalen. Daarnaast valt 2024 lager uit dan 2023. door krimpen portefeuille 2021-2023 en door lagere rentes op perspectieflening en garantieregeling.
- Lagere kosten: zie pag. 24.

BEGROTING EN BUDGET

2/2

De operationele kosten bestaan uit vier componenten:

- Beheervergoeding NOM (zie Formatie/Organisatie). Voor 2024 zijn de IKT-tarieven herberekend. In het uurtarief is géén winstmarge opgenomen. Doordat we verwachten dat een 2e investment manager pas gedurende Q1 in dienst zal kunnen starten, is per saldo gerekend met 1,75 fte voor 2024. Hierdoor is de begrote beheervergoeding lager dan die in 2023.
- Accountantskosten. Met ingang van boekjaar 2021 wordt de accountantscontrole uitgevoerd door Baker Tilly. De opgenomen kosten zijn op basis van de ontvangen opdrachtbevestiging 2024 van BakerTilly en aanvullende fiscale adviezen van PwC.
- Kosten RvC/IC: Zie Governance. De vergoedingen voor RvC en IC leden zijn BTW vrijgesteld.
- Overige beheerkosten: hieronder zijn begrepen de aanvullende kosten voor de mediacampagne en reservering voor kosten inhuur derden.

Operationele kosten (excl. BTW)	
Beheervergoeding NOM	402.550
Accountants- en fiscale kosten	26.000
Kosten RvC / IC	44.500
Overige beheerkosten	50.000
Totaal Operationele kosten	523.050

BIJLAGE

BALANS

MKB F. Drenthe

	2023	2024
ACTIVA	-LE	-B
Stand 1 januari	2.858.378	2.875.372
Investering	950.000	2.125.000
Aflossing/desinvestering	-1.413.874	-444.000
Rentebijdraving	310.502	264.655
Renteontvangsten	-255.361	-240.377
Voorziening/afboeking	425.727	-150.000
Tot. Financiële vaste activa	2.875.372	4.430.650
Tot. vlottende activa	0	0
Liquide middelen	2.465.265	401.097
TOTAAL ACTIVA	5.340.638	4.831.747
	2023	2024
PASSIVA	-B	-B
Geplaatsd kapitaal	100.000	100.000
Agioreserve	13.000.000	13.000.000
Overige reserves	-6.909.362	-7.418.253
Tot. Eigen vermogen	6.190.638	5.681.747
Overige langlopende schulden	0	0
Voorzieningen	0	0
Tot. Langlopende schulden	0	0
Rekening courant bank	-1.000.000	-1.000.000
Crediteuren	150.000	150.000
Overige schulden	0	0
Overlopende passiva	0	0
Tot. Kortlopende schulden	-850.000	-850.000
TOTAAL PASSIVA	5.340.638	4.831.747

WINST- EN VERLIESREKENING

MKB F. Drenthe

	2023	2024
	-LE	-B
Omzet		
Renteopbrengsten leningen u/g	310.502	264.655
Dividendopbrengsten	0	0
Verkoopresultaat	225.000	0
Provisie	0	0
Totaal Omzet	535.502	264.655
Operationele kosten		
Operationele kosten	680.702	623.546
Beheervergoeding NOM	0	0
Accountantskosten	0	0
Kosten RvC / IC	0	0
Overige beheerkosten	0	0
Totaal Operationele kosten	680.702	623.546
Portefeuilleresultaat na kosten	-145.200	-358.891
Mutatie voorzieningen	-425.727	150.000
Bedrijfsresultaat	280.527	-508.891
Netto resultaat	280.527	-508.891